

Interviewee: Le Dinh Chau

Interviewer: Pham Diem Huong

Location: Saigon Radio, Houston, Texas

Date: 2011-03-06

Identifier: wrc02832

Context: This recording and transcript form part of a collection of oral history interviews conducted by the Vietnamese American Heritage Foundation and donated to the Chao Center for Asian Studies at Rice University. This collection includes video recordings of interviews with Vietnamese Americans native to or living in Texas. This interview forms part of the national 500 Oral Histories Project conducted by the Vietnamese American Heritage Foundation.

This transcript was written by Mr. Hieu Do in 2014 by recommendation of Ms. Nancy Bui of the VAHF, and has not been verified by staff at Rice University.

NB: Thưa ông Lê Đình Châu, hôm nay tôi xin thay mặt hội bảo tồn văn hóa người Mỹ gốc Việt xin được phỏng vấn về cuộc đời ông, văn hóa truyền thống gia đình, cũng như nhận định về văn hóa truyền thống của Việt Nam ở hải ngoại, kể đến là những mốc điểm lịch sử của đất nước mình thời gian đó ông ở đâu và làm việc gì, sau cùng là sau 30.4.75 ông làm sao để sang Hoa Kỳ sinh sống. Trước tiên xin ông cho biết tên, ngày sinh cũng như là sinh quán của ông,

01:06:LH: tôi tên thật là Lê Đình Châu, tôi thường viết những bài báo, hồi ký trong thời gian tôi còn nhỏ và trong thời gian mà chúng tôi làm việc ở trong quân lực VNCH thì với những đề tài như thế chúng tôi thường ký hiệu bút ký là Hạ Sĩ phó, Lê Đình Châu. Sở dĩ chúng tôi ký bút hiệu Hạ Sĩ Phó là vì sau khi làm đơn vị trưởng to nhất trong binh chủng, tôi được bộ tổng tham mưu cho phép đeo lon hạ sĩ danh dự, và cái lon danh dự thì có thể đeo nó cho đến lúc chết có thể đem theo được, chứ không phải như lon làm việc, khi giải ngũ thì không còn nữa. Chúng tôi cũng có đem theo được cho đến khi qua đời, những huy chương đã có trong quân đội, thì cái huy chương cao nhất tôi có trong quân đội là đệ tứ bảo quốc huân chương, tôi thường hay ký bút là hạ sĩ phó Lê Đình Châu, và thêm đệ tứ đảng bảo quốc huân chương. Còn những bài về văn hóa thì chúng tôi ký tên bút hiệu là Phó Bảng, Lê Đình Châu. Cái phó bảng này không phải là tước hiệu, cũng không phải là học vị, mà nó là một cái kỷ niệm thời còn đi học, năm đó chúng tôi học lớp 12, tức đệ nhất trung học. chúng tôi đi thi tú tài toàn phần, và chúng tôi không đậu, vì vậy bạn bè thường gọi có nick name những người không đậu gọi là đã đậu phó bảng, và tôi được mang nick name phó bảng từ ngày đó có nghĩa là không đậu. Tôi sinh ra và lớn lên ở thành phố Hà Nội, khi tôi biết cấp sách đi học, thì chế độ thực dân đang cực thịnh ở trên toàn cõi Đông Dương này, cho nên cuộc sống rất êm đềm dù rằng khổ, cực nhọc, cho đến khi chúng tôi lên trung học, tôi có cái may mắn là được vào năm thứ nhất, trường trung học bảo hộ vicxe, mà người Việt thường gọi là trường Bưởi, sau đổi thành trường Chu Văn An. Đến năm thứ 2 mới học được vài tháng thì có biến cố quan trọng là ngày Nhật đảo chính Pháp ngày 9-3, chúng tôi thường gọi là ... và tiếp theo đó là nước mình được độc lập dưới chính phủ của Trần Trọng Kim, trường được đổi tên thành Chu Văn An, ông hiệu trưởng là ông Hoàng Xuân Hãn, khi ông Hoàng Xuân Hãn đi làm bộ trưởng quốc gia giáo dục. Thì thầy chúng tôi là cụ Nguyễn Gia Tường, thân phụ của bác sỹ Nguyễn Gia Tiến, làm hiệu trưởng, có một biến cố quan trọng khác là ngày 19.8 đảng Việt Minh hay là mặt trận Việt Minh cướp chính quyền, được ít lâu sau thì trường chúng tôi khai giảng trở lại. Trong lúc thầy Nguyễn Gia Tường làm hiệu trưởng thì có biến cố mà chúng

tôi nhớ mãi, là vì thầy là đảng viên Việt Nam quốc dân đảng của Nguyễn Thái Học, nên công an của Hồ Chí Minh đã bắt thầy, khi được tin thầy bị công an bắt, chúng tôi đã xếp hàng 3, đi từ trường, tức là khuôn viên mới của trường Đầm, tức là trường tiểu học của người Pháp colispo, đi hàng 3 rất dài, lên bắc bộ phủ yêu cầu thả Thầy chúng tôi, cụ Hồ là người rất khôn ngoan, không khi nào mà lại chống đối chúng tôi cả, nên cụ đã ra lệnh cho công an lấy xe hơi đưa thầy chúng tôi về bắc bộ phủ, ra ôm, xin lỗi thầy chúng tôi, chúng tôi đã đưa thầy về trường, sau đó mọi chuyện đâu ra đấy cả, đang học năm thứ 2 trung học thì cuộc kháng chiến toàn quốc xảy ra, và chúng tôi cũng theo các ông anh, bà chị, tham gia kháng chiến ngay ở thành phố Hà Nội. Đó là tất cả những gì cá nhân của tôi tại thành phố Hà Nội.

NB: xin ông nói thêm về cuộc cách mạng năm 1945?

09:20:LC: Cái này chúng tôi có viết một hồi ký, và nó mang tên là hoa quân Nhật Việt, chúng tôi sẽ gửi cho báo Chiến sỹ Cộng Hòa của bà Hoàng Duyệt Thảo, và có thể đăng một tờ báo nào đó ở Houston này, rõ ràng lắm, hồi đó chúng tôi không có, chưa có biết gì về chính trị, chỉ biết đùa nghịch, hồi đó phải nói như thế này, ở Hà Nội, thì cái đám chúng tôi lúc bấy giờ mới có mười sáu mười bảy tuổi, chưa đến 17 tuổi nhưng mà nghịch quá nên rất gầy, nhất là ở miền Bắc sau nạn đói, chúng tôi càng gầy hơn vì không có gì ăn cả. Nhưng sự nghịch ngợm thì không bao giờ thiếu, chúng tôi luồn lách biết tất cả mọi ngõ ngách của thành phố Hà Nội, có lẽ chúng tôi biết thông thạo những ngõ ngách của thành phố Hà Nội còn hơn những con chuột cống của thành phố nữa, cái trò chơi mà chúng tôi thích nhất là đi đồ dế, có lẽ bây giờ những học trò hay những thanh thiếu niên không ai còn chơi cái trò này nữa, nhưng mà hồi đó chúng tôi đâu có đồ chơi như bây giờ. Thành ra hồi đó chúng tôi đi tìm một tổ dế, dưới đất, lấy nước đổ vào cho dế chui ra, bắt lấy, đem về để chơi. Ngày hôm đó tôi nhớ là ngày thứ 6 hay ngày thứ 7 gì đó, Thứ 6 thì phải thì có một cuộc biểu tình của các công chức trong chính phủ do ông Phan Anh bộ trưởng bộ thanh niên của chính phủ Trần Trọng Kim tổ chức, đông lắm, toàn công chức. Chúng tôi đi xem thôi, đang xem thì tự nhiên thế này cái cờ quẻ ly là 3 sọc đỏ cờ vàng, nhưng mà sọc ở giữa đứt quãng, thì cờ đỏ sao vàng phủ ra ngoài cờ quẻ ly, và mọi người trên khán đài hát bài tiến quân ca, rồi hẹn nhau là sẽ đi biểu tình vào ngày chủ nhật, thì đó hai ngày sau thì họ làm cuộc biểu tình đó, thì chúng tôi không tham dự, không phải chê, mà lần đầu tiên ở Hà Nội có biểu tình thì rất là ham, người đi biểu tình thì đông, mà người đi xem thì còn đông hơn. Nhưng mà nặng quá chúng tôi không thích, nên chúng tôi không tham gia. Chúng tôi đi đồ dế ở hầm trú bom, hồi đó là vừa mới đệ nhị thế chiến xong. Những khu đất ven bờ hồ hoàn kiếm đều được sở công chánh Hà Nội đào hầm dích dắc, gọi là tranxe. ở dưới đó nhiều tổ dế lắm. Thành ra chúng tôi tới và lấy nước dưới hồ lên đổ nó gầy. Đang đổ thì tự nhiên thấy đoàn biểu tình ào ào kéo ngang qua và đi về hướng chợ hôm, thì chúng tôi thấy hay hay cũng đi theo tới trại lính khố xanh của Pháp đổi tên là trại bảo an binh thì thấy cửa trại lính đóng. Đoàn biểu tình thì cũng không dám xông đến cửa đứng trước cửa vài bước hô những khẩu hiệu đả đảo, trong thì lính Việt Nam đứng nấp ở trong những cái tường cuốn chìa súng ra ngoài, có một sỹ quan nhật đeo gươm đứng quan sát cười cười. Một lát thì có hai thanh niên Việt Nam mặc quần kaki vàng vì hồi đó dân Việt Nam mặc quần đó là sang rồi, vì vải không có, tàu pháp sang bị đánh đấm cả, và một cái áo sơ my thật trắng, kiểu như vải của người Nhật, vì người nhật có đặc điểm đặc biệt là họ mặc áo sơ mi rất là trắng, vì họ có xà bông giặt, còn người Việt thì giặt bằng nước tro nên nó vàng vàng. Hai người đến nói vọng vào trong mấy tiếng gì có lẽ là tiếng Nhật thì cửa mở ra mời hai ông ý vào, hai ông này vào trong nói gì với lại viên sỹ quan nhật, thì đang nói thì có một chiếc xe vận tải chở một đoàn lính nhật cầm súng lười lè, rồi có một tàu bò của nhật, chúng tôi gọi là tàu bò nhưng nó là xe thiết giáp, nó nhỏ lắm, trông vụng về chứ không như thiết giáp sau này của Mỹ hoặc VNCH chạy ào ào đến cửa thì tụi nhật nó lòi đám biểu tình ra khỏi cửa trại độ khoảng trăm thước. Thì cái xe cam nhông đó nó mới đi vào trong trại lính đậu quay đầu ra, một lát thì

lính Việt Nam lấy súng vút lên xe, họ vào đeo túi đeo lưng của họ rồi họ đi về. Sĩ quan Nhật leo lên xe đi mất, sau cùng là đoàn lính nhật đi bộ hai bên xe tăng, rồi từ từ đi về hướng đầu xỏ, tức là chỗ mà trưng bài vật tinh xảo, gọi là hội chợ 3 năm một lần đó. Đó là Viện bảo tàng molis long, đó là bộ tư lệnh quân nhật, lính Nhật đóng ở đó đông lắm, câu chuyện hết. chúng tôi thấy trại lính bỏ ngõ, thì mới đi vào trại lính thì thấy chẳng có đồ đạc gì cả như một trại bỏ hoang, chúng tôi mới đi vào thấy có một vết rất lớn, có ba chảo lớn chứa đầy nước trong, và sân có nhiều củi, không có thịt cá rau dưa, chuột cũng không có, thì chúng tôi không biết nó là cái gì cả mới đi về, ngày hôm sau chúng tôi nghe người lớn xàm xì như thế này: Ngày hôm qua ở trại lính khố xanh, mấy ông Việt Minh, vì không ai biết những người làm cách mạng của cụ Hồ là gì hết, thì Việt Minh vào bắt trói sỹ quan Nhật đem đi xử tử, còn lính Việt Nam cho nộp súng và đuổi về. Thì chúng tôi là những đứa nhỏ đã chứng kiến từ đầu đến cuối nghe lạ lắm nhưng mà không dám hỏi, chúng tôi đoán là trại lính khố xanh là ở đâu chứ không phải trại chúng tôi đến coi. Nhưng mà sự thực thì cả Hà Nội có một trại đó thôi. Tôi mới bảo, tại sao người lớn cũng nói láo nữa sao, nhưng mà không dám hỏi, vì hỏi thì chết đòn, bởi vì dám đến những nơi có súng, có đạn, nhất lại là có lính nhật nữa, thì cụ nhà tôi không thể nào tha, bởi vì cái bản tính của cha mẹ chúng tôi là sợ, sợ bất cứ một cái gì, tây cũng sợ, Nhật cũng sợ, sau này Tàu nó sang cũng sợ, rồi cuối cùng mấy ông Việt Minh về cai trị cũng sợ, thành ra vì cái sợ đó cho nên chúng tôi thường phải đòn oan là như vậy. Tất cả cách mạng tháng tám nó là như vậy. Mãi sau này khi trong quân đội rồi đó, ông Nguyễn Kiên Trung mới viết cuốn tâm tình viết lịch sử, thì tôi mới biết người vào nói chuyện với người Nhật chính là ông Nguyễn Mạnh Côn, nghe nói là Nguyễn Mạnh Côn đã từng sang Nhật học trường võ bị Kenkeytai, và người Nhật rất kính phục những người đã tốt nghiệp trường Kenkeytai vì đó là trường sỹ quan của Nhật, ông Nguyễn Mạnh Côn sau này cũng được đồng hóa vào quân đội quốc gia Việt Nam với cấp bậc Thiếu úy,

NB: Trong lúc ông đi cùng các bạn cùng tuổi xem biểu tình, thì các anh chị em làm gì, và gia đình ông có bao nhiêu anh chị em.

23:05:LC: Gia đình tôi thì tôi có ba bà chị, ba bà chị lớn cùng là cô giáo trường Hàng Cót, là trường tiểu học công lập nữ ở Hà Nội, một bà sinh nở chết, bà ấy là Hiệu phó trường Hàng Cót, tức là trường nữ tiểu học ở Hà Nội, còn hai bà thì đều lấy chồng và không ở Hà Nội, còn ông anh lớn của chúng tôi lúc bấy giờ, chắc chắn có trong đám biểu tình của ông Phan Anh, vì ông ta là một công chức, còn ông anh hơn tôi cũng không hơn tôi bao nhiêu tuổi thì chắc cũng đi xem quanh quất đâu đó thôi, mà ở Hà Nội đó, nó có một cái gọi là hiến pháp bất thành văn nói cho vui vẻ muốn làm một công tử Hà Nội thật là khó, không phải dễ, ngày xưa dưới triều Lý thì vua Lý Nhân Tông đã xây Văn Miếu ở Hà Nội, lập ra Quốc Tử Giám vào năm 1075 gì đó, đại học này nó có trước cả những đại học bên Âu châu, mãi tới thế kỷ 12 mới có. Khi thực dân Pháp tới Đông dương, các cụ viết báo có tứ trụ gọi là Hà Thành tứ trụ là Quỳnh Vĩnh Tố Tố, cụ Quỳnh là cụ Phạm Quỳnh sau này làm thượng thư trong Huế, chủ báo Nam Phong, cụ Nguyễn Văn Vĩnh, là chủ báo Trung Bắc, cụ Tố là cụ Nguyễn Văn Tố, làm ở trường Bác Cổ, cụ Quỳnh thì cụ viết báo, cụ Vĩnh cũng vậy, còn cụ Tố ít người biết vì cụ làm ở trường Viễn Đông Bác Cổ, nhưng mà cụ có một huyền thoại mà tôi đã được nghe một ông người Pháp nhưng ông ấy gần như người Việt Nam, ông ấy là kiến trúc sư trưởng của thành phố Hà Nội, ông ấy có thằng con là Francois Dagobe, hôm đó có gì đó nó mới mời tôi đến ăn nhà ông ấy, thì không phải mời mình tôi, mà mời bạn bè, thì ông Dagobe mới kể chuyện thế này: Có một anh người Pháp tốt nghiệp trường của ông Ngô Đình Nhu học, chuyên về thư viện, khảo cổ, nhưng muốn học trường đó khó lắm, mỗi khóa có vài người học chưa chắc đã đậu hết, anh này phải giỏi lắm về khảo cổ, lịch sử, giám đốc trường Viễn Đông Bác Cổ ra đi thì mới nói với người mới tới, có gì anh không hiểu thì anh hỏi cái ông già mà ngồi dưới cầu thang, ông ấy chỉ cho, ông giám đốc mới ổng trông người già cu li đó mới bảo làm gì mà giỏi, trước khi ổng qua ổng có làm luận án về vấn đề Á Châu,

Ông mới nói là tôi có người bạn ông ấy biết tháng này thì ông xem dùm cho, ông cụ Tố mới nói được, ông để đó đi, lúc nào tôi rảnh thì tôi coi. Thế thì độ vào khoảng nửa tháng sau, ông ý trở lại hỏi, và bảo ông đã coi chưa. Ông cụ tố bảo coi rồi, cái anh viết Luận án này là chả biết cái gì cả cái luận án này không có gì là giá trị cả, ông mới trả lại giám đốc trường Viễn Đông Bác Cổ mà chính ông ta là tác giả cái đó, cụ Tố dùng bút mực đỏ cụ ấy chữa ra rồi ghi những phê bình này nọ, và cuối cùng thì ông giám đốc trường Viễn Đông Bác Cổ thấy những lời phê phán đó rất đúng, rất phục. Mới ngồi cụ tố lên văn phòng ở trên thì ông cụ Tố mới bảo là không, tôi ngồi ở đây cho nó mát. Đó là ông Dagobe nói chứ không phải người ta nói bịa đặt, cụ Tố là giỏi lắm. Còn cụ Tố là cụ Phạm Duy Tố, tác giả truyện Tiểu lâm Việt Nam, thân phụ của thạc sỹ văn phạm tiếng Pháp là ông Phạm Duy Khiêm, và ông Phạm Duy Khiêm là anh ruột của mấy ông em trong đó có ông Phạm Duy là nhạc sỹ Phạm Duy, ông Phạm Duy Nhượng, Phạm Duy CẨn, cụ Phạm Duy tố cũng là người rất giỏi. Thành ra phải nói tây mới sang thì mấy ông đó là những người Yêu nước và ông cụ Lương Văn Can mới làm phong trào nghĩa thực, mới mời mấy ông ấy đến để giảng dạy, làm cuộc đấu tranh yêu cầu người Pháp phải mở Đại học cho đất nước Việt Nam, trong lúc đó chưa có trường trung học bảo hộ, hay là mới có trường Trung học bảo hộ, mà mới có 4 năm thôi, ví dụ cậu Đào Duy Anh, Hoàng Xuân Hãn, mới đậu được chứ chưa sang Pháp học, cái anh giáo sư người Pháp, người Pháp nó cũng đọc địa, thì nó mới bảo những người này chưa học trung học mà đòi học đại học thì được, ta xây cho cái đại học, nó mới xây Cao Đẳng Đông Dương ở Hà Nội, thì có trường hậu bổ để làm quan tri phủ, tri huyện là một, thứ nhì là dạy y khoa, thì y khoa thì cũng chỉ vào học độ hai ba năm rồi ra làm y sỹ, tức là merxanh andesinoa, các cụ cũng không phải là người dở đâu, cũng giỏi nhưng mà không được học cao, thành ra khả năng chỉ học đến thế thôi. Rồi trường Luật, và đại học sư phạm, nhưng mà gọi là cao đẳng sư phạm, chủ yếu ra du học thôi, cũng không phải trung học nữa, mà là những cái lớp như là lớp nhì trở lên đến lớp nhất, thế thì các cụ mới ra nghe nó giảng đầu tiên ở trường cao đẳng mấy cụ như cụ Vĩnh thì hiểu được, còn các cụ khác thì không hiểu gì cả mới hỏi là có giáo trình cho học không thì nó bảo là vào thư Viện kiểm bài, nó muốn để cái cây trước con trâu, và cái trường cao đẳng từ đó gần như không có học sinh, mà của cả đông dương, thế nhưng tôi không muốn nói đến vấn đề đó, mà tôi nói đến vấn đề ở Hà Nội, các bà chị thấy trường đó, thường thường các ông ra trường thì cũng gọi là bác sỹ, phủ huyện, các bà chị mới đặt một điều kiện, phi cao đẳng bất thành phu phụ, các anh muốn lấy tiểu thư Hà Nội thì phải lên cao đẳng, mà lên cao đẳng thì phải qua mấy lớp trung học, chúng tôi nói thật là học được bằng tiểu học cũng vất vả rồi, chúng tôi nghĩ không có gì khổ bằng đi học, vì các thầy không giảng dạy đàng hoàng mà chỉ giảng dạy bằng roi, mà không thuộc bài thì bị đòn, thế mà lên được trung học thì thật là khó, thế thì không bao giờ chúng tôi nghĩ là chúng tôi bước được vào trường cao đẳng, mà các bà chị muốn là công tử Hà Nội thì phải có cao đẳng, thành ra ở Hà Nội lúc bấy giờ có phong trào cái standard để đánh giá thanh niên Hà Nội, thứ nhất phải là con quan, đẹp trai. Nghĩa là biết cách ăn mặc, học giỏi, nhà giàu. Muốn là công tử Hà Nội thì phải có đầy đủ điều kiện đó còn nếu không đủ thì vẫn ăn diện, vẫn có tiền nong, thì dân Hà Nội, nhất là các bà chị gọi là công tử bột.

NB: Thưa ông, như vậy thì sau khi học xong trung học thì ông học ngành nghề gì,

02:18:LC: Thì phải nói thế này, sau khi rớt tú tài, thì không thể lên được đại học, lúc rớt đó đang có chuyện tổng động viên, những người đậu trung học đệ nhất cũng bị động viên vào trường sỹ quan Nam Định, hoặc Thủ Đức, anh nào không có bằng đó, chỉ có Tiểu học thôi thì ra Quảng Yên, hoặc làm binh nhì hoặc làm trung sỹ, thì phải nói như thế này, lẽ nhiên là tôi sẽ bị động viên vì rớt, nếu còn học cũng được chuyển hạn một năm nữa, nhưng mà tinh thần nó cũng oải rồi, nhất là sau khi 19.12 toàn quốc kháng chiến tôi cũng có tham gia với ông anh bà chị, để kháng chiến trong thành phố, rồi chạy khỏi Hà Nội, đi tản cư mất hai năm. Mà khi về thì phải học kinh khủng để mà bù lại thời gian không học, vì vậy nên khổ

lắm, đến năm 1940 chúng tôi là hướng đạo sinh, còn dấu này đây, trong một cuộc cắm trại lớn ở Cổ Loa hay ở Địch Lộng tôi quên rồi, là nơi có đồn điền của gia đình ông Đỗ Đình Đạo, đảng viên của Việt Nam quốc dân đảng, bắn rất giỏi súng trường, phía bên Việt Minh có một người bắn súng lục rất giỏi là ông Tạ Đình Đề, súng lục thì Tạ Đình Đề, mà súng trường thì là Đỗ Đình Đạo, mà ông Đạo thì nhà giàu, hay là cắm trại ở Cổ Loa thì tôi không nhớ, hai huynh trưởng hướng đạo của tôi là cụ Trần Trung Dung, và cụ Trần Văn Tuyên đều mất rồi, một cụ mất trong tù, một cụ sang Pháp mới mất, cụ Tuyên mất trong tù Hà Tây, có lẽ bị chảy máu não, cụ Trần Trung Dung thì nó thả rồi đón cụ sang Pháp, đi trước tôi độ 1 năm, rồi cụ già quá rồi chết, tôi gặp 2 cụ trong tù, rất minh mẫn, cụ Tuyên không nói gì, nhưng mà cán bộ ở bộ nội vụ, một viên đại tá trẻ, nhưng so với cụ Trần Trung Dung thì chỉ đáng con cụ thôi, mới hỏi cụ nói thế nào, những việc tôi làm cụ Hồ biết, ông Võ Nguyên Giáp biết, ông Đặng Xuân Khu cũng biết, nhưng các ông ấy có hỏi thì tôi cũng không nói, các anh đi về đi, họ mới nói là nếu các anh không thành khẩn khai báo thì biết đến bao giờ anh mới được về. cụ Trần Trung Dung mới nói, ngày về của tôi không ai biết cả, anh không biết, tôi cũng không biết thế thì chúng ta nói đến làm gì, trước khi ra đi nó để lại một tập giấy và bốn năm cái bút bi, cái bút bi ở miền bắc lúc đó là quý lắm, chứ không như ở đây lượm đâu cũng có thì ông Trần Trung Dung mới nói anh để thì để, tôi không khai đâu, cuối cùng nó cũng thả cụ Trần Trung Dung về, mà nhà cụ ở vùng Phú Nhuận ấy, trong hẻm, thì nó đã chiếm nó làm cơ quan quái quỷ gì không biết, tôi được về trước cụ Dung mà, trước khi nó thả thì nó sửa nhà đảng hoàng, cụ về ở đó không làm giấy tờ gì xin đi, cụ nói với tôi là thủ tướng Pháp nó biết tôi thì nó phải mời tôi mới đi, nhưng mà nó biết phải làm cụ đi pháp rồi cụ chết bên đó, trong cắm trại cụ mới nói một câu thế này, năm 1940 đó, cụ nói nước mình sẽ có loạn trong một thế kỷ, bây giờ các chú đó phải chuẩn bị để mà hành động, vậy thì các chú làm thế nào trốn sang tàu học chỉ huy về quân sự thì bởi vì lúc bấy giờ không có cách nào cả, chỉ có trốn sang tàu học trường Hoàng Thố, rồi trường võ bị của người Tàu, mấy tôi chỉ nghe lén thôi, tôi chưa đủ tư cách đi học mấy cái đó, mấy người lớn tuổi hơn thí dụ như thế hệ của Phạm Văn Liễu, Bùi Diễm, thì đó là hai người tượng trưng thôi, nhưng mà nhiều lắm, họ ào ào trốn sang Tàu sau này nghe ông Liễu về nói chuyện mới biết, đưa nào trốn được sang Tàu đó, thì vợ khổ sở, có người đến giới thiệu đi học trường Hoàng Thố, nhưng mà những người đó hầu hết là người của cụ Hồ thành ra trở thành sỹ quan của Việt Minh hết, và những anh nào không chịu thì cái gì xảy ra ai biết được. Còn có những người vẫn giữ được ý chí của quốc dân đảng. thì trở về với quân đội Việt Nam cộng hòa như ông Bùi Diễm ... đông lắm, ông Trần Trung Dung nói thế này, cụ nói ngày xưa cụ Hoàng Hoa Thám, cụ Phan Đình Phùng, thì cụ chỉ là chỉ huy thôi, thiếu tay chân, tức là những người chỉ huy cấp dưới. Vậy bây giờ các chú phải làm người chỉ huy cấp dưới, chúng tôi ào ào chạy đi, khi mà rút tú tài 2 trong đầu tôi vẫn còn câu trong đầu của cụ Trần Trung Dung như vậy, bỏ học để đi vào trường võ bị liên quân Đà Lạt lúc bấy giờ, hi vọng ra trường cũng làm cho Đề Thám, Lương Ngọc Quyến, nhưng khi ra trường chúng tôi không có những chỉ huy đó nên thua là phải, chúng tôi cũng không đau đớn gì cả, không phải lỗi tại chúng tôi hoàn toàn, đó là lý do tại sao tôi vào trường võ bị.

NB: Thưa ông, nói về gia đình một chút, từ thời 45 tới năm 54 thì gia đình ông sinh sống thế nào ?

12:19:LC: Thế này, cha tôi là tổng đốc, tức là chức vụ của Quan Nam triều đó, lương có 60 đồng thôi, nhưng đó cũng không phải số tiền nhỏ, cũng không phải lớn, nhưng mà làm được không biết bao lâu thì ông cụ tôi xin nghỉ, và ra đi buôn. Thì cái việc chính lúc đầu là cụ tôi buôn là đi thu mua lúa ở xung quanh thành phố Hà Nội, như Giảng Võ, lên tới cầu Phùng, xay ra lấy gạo đem bán cho hãng Deniple đem bán sang Pháp, đó là chuyện bán gạo, còn ở nhà bà cụ tôi mới lấy cám, và tằm nuôi Heo, làm lời khác cho gia đình, mỗi năm nghe nói thôi, chứ lúc bấy giờ còn nhỏ lắm, mẹ tôi nói một năm bố mày lời bạc vạn, hồi đó lớn lắm, một cái villa ở Hà Nội có 3000 đồng, một cái xe hơi có 2000 đồng, thế thì đủ biết vạn bạc lớn

lắm, số số độc đắc mới là vạn bạc, nhà chúng tôi không có nghèo, không đi lính vì miếng cơm manh áo, vào lính vì lời của cụ Trần Trung Dung, và cụ cũng nói câu như thế này: “ Nước mình có cái bờ biển dài quá đi, thế thì thế nào cũng cần có hải quân, nếu đưa thanh niên ra biển vầy vũng cho khỏe, vậy phải chú ý thành lập hải quân, thì câu nói đó đã ảnh hưởng đến cái đám huynh trưởng nho nhỏ sau này, h ơn tôi độ ba bốn tuổi, đi xuống phía nam, có lẽ quê hương phía nam, mới lập ra đoàn hướng đạo thủy đoàn, lập được những thuyền nhỏ, thuyền lớn, đoàn viên hướng đạo thủy đó, là đại hội ký con, sau là tiểu đoàn ký con, rồi trung đoàn ký con, cái vị chỉ huy cái đám ký con đó đánh ở vùng Kiến An hải Phòng đó là tướng Nguyễn Bình của Việt Nam quốc dân đảng, sau theo cụ hộ vào nam làm Nam Bộ đó, ông Nguyễn Bình đi thì giao lại cho một người, là giáo sư lớp 1 ở Hải Phòng, hiện đang sống trong nước, không dám nói tên, anh đó có bí danh Hải và trong cái việc Tây đổ bộ lên Hải Phòng ấy, người Pháp lo tiền bạc cho mấy ông tướng Tàu không đều, nên có một ông tên Hoàng, tư lệnh một quân đoàn dưới đó, ông ấy tức, mới đem một trăm khẩu súng tôi không nhớ, ống tước của quân đội nhật, súng ống bán nhưng mà đạn cho không, thành ra cái trung đoàn ký con mạnh lắm, lúc đó Việt Nam súng trường là mạnh lắm rồi, thì anh Hải đã đánh Tây ở Hải Phòng, nó thiệt hại lớn, nó dùng Trọng Pháo bắn phá thành phố Hải Phòng, biết bao nhiêu người chết, cái đó lịch sử còn ghi, đến lúc cái sư đoàn 2 thiết giáp của Le clair thì súng tay không chạy thì chết, thành ra anh ta chạy về Nhã Nam lên Việt Bắc, rồi lên đó thì lúc bấy giờ lại rèn cán chỉnh quân, gốc Quốc Dân Đảng, anh ta bị bắt, và câu chuyện của anh ta người ta đã ghi lại trong cuốn phim chúng tôi muốn sống,

NB: Xin ông tiếp tục về phần năm 54 gia đình ông vào Nam như thế nào ?

18:54:LC: năm 54 thì chỉ có ba anh em chúng tôi vào thôi, mẹ tôi không vào, bà cụ bảo mồ mả ông cha nằm ở đây, tao đi sao được. Bà cụ tôi thì lại có rất nhiều con nuôi, nhất là trong nạn đói, con nuôi nhiều lắm, ít phải sáu bảy chục người, trong đó có nhiều cán bộ cộng sản, bảo là mẹ cứ ở nhà không phải đi đâu, chúng nó đi đâu thì chúng nó đi, thì ba anh em tôi mới vào nam, ông anh tôi , một ông cũng mất rồi, giờ còn sống có mình tôi thôi. Chúng tôi đều ở trong quân đội hoặc cảnh sát cả.

NB: Chuyển đi vào nam như thế nào ?

20:03:LC: Dạ, lúc ra trường chúng tôi muốn về bắc, nhưng tôi được chọn binh chủng, tôi chọn quân chủng nhảy dù, ở Miền Nam chỉ có một tiểu đoàn nhảy dù, là tiểu đoàn nhảy dù số 1 Sài Gòn, lúc bấy giờ là ông Đỗ Cao Trí, mới là trung úy, ba người trong khó tôi là tướng Trương Quang Ân, và 1 đại tá và tôi thôi, lúc đó chưa có quân nhảy dù của Việt Nam, mới gửi chúng tôi sang tập sự ở đơn vị nhảy dù của Pháp, biệt kích dù <tiếng Pháp> nó huấn luyện chúng tôi, ông Trương Quang Ân, được lên làm bộ tư lệnh bắc kỳ của Pháp, học cách sử dụng quân nhảy dù trong chiến trường. Còn một ông bạn tôi nữa xuống Hải phòng, căn cứ tiếp tế cho toàn miền bắc, thì học cách tiếp tế nhảy dù, tôi thì được gửi xuống học làm đại đội trưởng. Nhưng tại Tây nó khốn nạn lắm, nó không bao giờ cho chỉ huy tới trung đội, chỉ chỉ huy 2 tiểu đội là cùng, mà một trung đội là 5 tiểu đội, vì biệt kích mà, gần 2 năm thì có một buổi chiều ăn cơm xong, sắp sửa ra phục kích ban đêm thì tôi mới bị một phát đạn xuyên bụng lòi ruột. Lúc đó ông bác sỹ của đơn vị doctor Clavain ông ta đã từng viết Điện Biên Phủ, ống mới đổ 1 tô canh, rắc bột penicilin úp vào rồi xé quần áo buộc lại, rồi mới gọi trực thăng từ Hà Nội lên chở tôi về, mà hồi đó trực thăng không như bây giờ, chỉ có 1 người lái thôi còn những thương binh để trong lồng bằng plastic rồi buộc lại, nếu mà trong khi bay mà nắp nó bay ra là chết, thế thì khi máy bay tới thì hẳn mới chích cho tôi một mũi thuốc mê, tôi mê đi thì tôi về nhà thương Delamecxang đó thì lúc tôi tỉnh dậy thì bụng chướng lên, nó bảo là ông không bị đứt ruột, chỉ có 2 vết rách thôi rửa ráy rồi bỏ vào, lúc bấy giờ mới cứ 1 tháng rồi đánh dấm rồi nó mới xẹp đi, tới lúc ra khỏi nhà thương thì đem giấy ra nhà thương tôi đâu có biết gì

mới nộp đơn vị, và nói là trong giấy cho nghỉ 15 ngày phép 15 ngày phép Hà Nội thì thích quá, tôi nộp giấy đó thì ông trung tá tham mưu trưởng liên đoàn mới lắc đầu thờ dài.

NB: Xin ông nói ngắn gọn hơn, vì mình còn rất nhiều mốc thời gian quan trọng

25:12:LC: Chúng tôi mới bị ra khỏi nhảy dù, tôi được sang binh chủng truyền tin, từ đó cho đến sau.

NB: Thưa ông, ông đã vào nam sau khi giải ngũ?

25:48:LC: thưa không, tôi vào nam trước,

NB: Ông vào nam năm 54 bằng cách nào, lúc đó ông đi lính hay thế nào ?

26:01:LC: Tôi học truyền tin rồi tôi đi chiến dịch atlang ở Miền Trung, xong một cái thì genevo thì 54 lúc bấy giờ tôi ở Bình Định, rồi chiến dịch tiếp thu liên khu 5 của Việt cộng, thành ra tôi ở Nam chứ tôi không có di cư

NB: Rồi bà cụ ở lại Miền Bắc, rồi sau 75 ông có còn gặp lại ?

26:45:LC: Dạ thưa bà cụ chết năm 1968.

NB: Thưa ông có kỷ niệm nào đặc biệt với mẹ ông không ?

26:54:LC: Cái kỷ niệm rất là đặc biệt, là khi bà cụ biết là tôi lên học ở trường võ bị Đà Lạt, thì bà cụ không hiểu, bà cụ bảo là ở Hà Nội này không có trường hay sao mà phải lên tới Đà Lạt mới học được. Thứ nhì là khi ông cụ tôi làm tổng đốc thì ông đại tá chỉ huy tôi là giám binh của ông già tôi, thành ra ông biết gia đình tôi, vợ ông ta là đồng nhưng mà ăn chồng, nói tiếng Việt rất giỏi, khi tôi bị thương nằm lâu quá trong nhà thương đó, thì ông ấy mới nói là bây giờ vợ ông ấy nên mời mẹ tôi đến thăm tôi, đến đâu dám nói tôi bị thương, nói là bị bệnh, sốt nằm trong nhà thương, mời cụ đến thăm, cụ tôi biết tôi thường bị sốt rét ngã nước. cụ mới mang cho 1 cái nồi đất mà trong đó có những lá xông mà tôi thường được xông, đem theo vào thăm tôi, câu đầu tiên cụ nói thế này. Thằng ông mãnh, mày ốm mà không về nhà nằm mà nằm ở đây, câu thứ 2 sau khi ngồi chơi đó thì ông Dr Ravang cũng đến chào, bà cụ tôi chỉ thị cho ông ấy qua lời thông dịch của con gái ông đại tá, nói là nó bị sốt rét ngã nước, cứ cho xông rồi tắm là nó khỏi. Ở một cái bệnh viện như vậy thì ông bác sỹ cũng lịch sự nói để nấu cơm xong đã.

Còn những chuyện khác như khi biết tôi đi làm rồi, bà cụ bảo phải lấy vợ cho thằng này cho nó đỡ lòng bông, dắt tôi đi xem mặt bốn năm cô, nhưng mà lúc đó tôi còn con nít quá.

NB: Xin ông cho biết một vài điểm chính mà ông biết được vào thời kỳ ông Ngô Đình Diệm bị ám sát năm 63.

30:05:LC: Cái ngày mà cuộc đảo chính của ông Vương Văn Đông, và Nguyễn Diệu Hồng, chứ không phải của Nguyễn Chánh Thi như người ta tưởng, tôi ở Sài Gòn, nhưng tôi không ở đảng Cần Lao, ông Tiểu Đoàn trưởng là đảng Cần Lao, đơn vị tôi là đơn vị mà tổng trừ bị của bộ tổng tham mưu, duy nhất. toàn lính nhảy dù, truyền tin. Vì thế nên tôi được về Sài Gòn, chứ không người ta không bao giờ cho tôi về Sài Gòn, vì tôi không phải là cái thứ mà quy lụy ai cả, về đó thì việc thứ nhất là ông tiểu đoàn trưởng ra lệnh đem đại đội tôi đi cứu dinh độc lập, tôi mới lên xe đi đến vườn hoa Tao Đàn, đổ bộ xuống xông vào, nhưng mà ngay vườn hoa Tao Đàn đã gặp đại đội nhảy dù chặn lại, người chặn tôi lại là một ông bạn cùng khóa cũng chết rồi, ông ra thấy tôi thì bạn bè làm sao giờ đánh nhau sao được, ông nói tôi xin lỗi vì lính mà mày đi đâu đây, muốn làm loạn thì theo tao, nếu không thì về ôm đít vợ xong tao tính với mày,

thì không đánh được thì rút thôi, thế là tôi đi về, đi về thì ông tiểu đoàn trưởng ở Cần Lao mà, ông bảo thôi đem cả đại đội xuống khu 5 đặt dưới quyền đại tá Trần Thiện Khiêm, lại lên xe về miền Tây, mới ra đến Phú Lâm thì gặp 2 đại đội dù kẹp 2 bên chĩa súng vào bảo quay lại không thì bắn, mà nó chĩa súng rồi thì đánh nhau gì nữa, đang quay xe thì gặp tiểu đoàn trưởng ở đó là anh Trương Quang Ân, thì ông bảo là thôi ông đi đâu cho khuất mắt, tao đang rầu thối ruột, đang nói thế thì ông Trần Thiện Khiêm lên bắn trọng pháo tất cả chạy toán loạn lên thế là tôi lại quay lại Sài Gòn, đó là chuyện đó, sau đó tôi được chuyển sang sư đoàn 9 bộ binh. Hành quân ở Miền Trung, đi vào đường mòn Hồ chí minh rất là vất vả, đang thế cái thì được lệnh rút vào nam bằng máy bay, chúng tôi được di chuyển bằng cả tàu thủy, máy bay vào Sa Đéc, Vĩnh Long. Thì ông Bùi Hình là cần lao nặng lắm, rất là trung thành với ông Diệm, thì ông ấy mới đem hai trung đoàn đi hành quân ở Kiến Hòa, nó là đảo muốn sang bên này phải có đò, trên Sài Gòn có đảo chính, ông Bùi Hình bị kẹt, hải quân không hợp tác. Đò người ta kéo đi rồi, ông ý không làm gì được cả, ông ấy là thủ khoa khóa 3 trường võ bị liên quân, ông ý rất giỏi, ông ấy bảo đâu cần tàu bè gì, ta sẽ qua sông cho ông coi, thì bên này sư đoàn 7 ông đại tá Có mới nói nếu anh qua sông tôi sẽ dùng pháo binh bắn,

Video 4

thì ông Bùi Dinh mới bảo thử bắn coi, ông khôn lắm, ông cho lính đi tịch thu hết xuồng bè của dân, kể cả xuồng ba lá, hai người một xuồng qua sông, thì bao nhiêu xuồng ba lá chuẩn bị qua sông ở hướng này rồi, chuẩn bị thuyền ba lá hết rồi, nhưng mà ông qua sông ở hướng kia qua sông bằng thuyền thì phải lâu, đang sắp sửa thì nghe tin ông Diệm ở Sài Gòn chết rồi, thế là thôi, không còn làm gì được nữa. Sau này người ta chụp mũ Cần Lao cho sư đoàn 9 bộ binh,

NB: xin ông cho biết tháng 4 năm 75 ông đang làm gì ở đâu,

02:04:LC: Lúc đó đang làm nhân viên trung tâm hành quân tổng tham mưu, nhưng mà tôi được đưa sang làm ban liên hợp quân sự hai bên trung ương ở Tân Sơn Nhất, và lúc mà cuối cùng thì tôi lại trở lại tổng tham mưu, vì tôi nghĩ nếu có chuyện gì đi nữa mà chết thì chết dưới cờ, còn nếu mà để thằng Việt cộng bắn mình chết dấm chết dúm thì không được, tội nó bắt tôi ở bộ tổng tham mưu.

NB: Trong ngày 30.4 thì vợ con ông ở đâu, có bị ảnh hưởng gì không ?

02:56:LC: Thì rối loạn lên, lúc bấy giờ gia đình tôi đang ở trong trại Gia binh trong quân đội

NB: Cấp bậc cuối cùng của ông ?

03:08:LC: Tôi là Trung Tá,

NB: Ông có bao nhiêu người con lúc đó

03:12:LC: Tôi có 5 đứa con, 2 trai, 3 gái.

NB: Sau đó ông bị đi tù cải tạo ?

03:20:LC: Vâng, mới đầu thì trình diện rồi đưa lên Long Khánh, một doanh trại của đơn vị Mỹ.

NB: Ông bị tù trong vòng bao nhiêu năm

03:37:LC: Thiếu hai tháng thì được 10 năm.

NB: Trong lúc ông bị tù thì gia đình sống thế nào sau này ông có nghe kể không ?

03:52:LC: Tôi không dám nghĩ bởi vì nó cực quá, thứ nhất là cái đau nhất là tôi có những đứa học trung học thì nó không đuối, nhưng mà có một cháu gái học khá lắm, không lên được đại học, khi thi cao, nó vẫn cho thi mới mất dạy, nhưng mà kết quả thì thầy nó nói là điểm đậu cao nhưng mà giấy trả lời rớt vì lý do con trung tá Ngụy, nhưng rồi cuối cùng thì nó cũng cho vào, một hai đứa con nhà ngụy mà cứ đeo đẳng thì nó cũng cho vào và con tôi cũng đậu được kỹ sư điện lạnh trước khi đi Mỹ,

NB; Ông được thả vào năm nào ?

05:06:LC: Tôi không nhớ rõ, tôi nhớ là trước Noel 1986 thì phải

NB: Sau đó bằng cách nào ông đến Hoa Kỳ

05:25:LC: Chúng tôi sống ở Sài Gòn rồi không ai bảo cả, chỉ bạn bè bảo nhau kéo nhau ra đơn vị cảnh sát Gia Định, rồi nó nói là các anh muốn nộp đơn thì chúng tôi bằng lòng cho nộp đơn, mẫu đây này, mỗi một tờ là mấy chục hay một trăm đồng, chúng tôi ghi tên ghi tuổi nộp đơn đi Mỹ đó, HO đó, sau đó thì tiền dịch vụ rồi đủ thứ thì khi nộp đơn tôi nghĩ chắc cái này cũng là chuyện bịp thôi, nhưng mà cuối cùng thì được đi.

NB: Ông sang Mỹ năm nào ?

06:19:LC: Tôi sang đây năm 1995, vào tháng 3, dịp này đó.

NB: Thời gian đến Mỹ thì đầu tiên ông làm việc gì ?

06:29:LC: Làm cu li, tôi làm ở chợ Fiesta, người ta mua gì tính tiền rồi tôi bỏ vào bao, người ta gọi là sacker, lau sàn nhà, lau nhà vệ sinh ... một thứ lao động rẻ tiền, tại sao tôi phải làm vì nếu không có tiền trả tiền nhà thì nguy hiểm

NB: Các con ông bắt đầu trở lại trường ?

07:17:LC: tôi sang đây thì chỉ có hai cháu gái thôi, rồi về sau một cháu nó đi làm với cái lương tối thiểu và một cháu nó đi học và đi làm nó đậu được cái BS về Computer thì nó đi làm công việc cho chính phủ làm dưới San Diego, nó vẫn đi làm chính phủ và xin phép nhà nước đi học, rồi nó đi học master, tại sao nó phải xin phép, vì nếu không xin phép mà có cái bằng cao hơn nhiệm vụ thì nó đuối, nếu xin phép thì nó tăng lương hoặc tăng chức.

NB: Bây giờ có lẽ ông về hưu rồi phải không ạ ?

08:27:LC: Sang đây làm được 4 năm thì suy sụp sức khỏe, đau lưng chóng mặt, hưu

NB: Ông có sinh hoạt cộng đồng không ?

08:40:LC: trước thì có nhưng mà về sau này chúng tôi đi ngồi với lại giáo sư Đào Văn Dương, với giáo sư Nguyễn Tuấn Anh, Trương Văn Cao.. chúng tôi lập ra cái tủ sách về văn hóa, theo như là ông Nguyễn Tấn Hồng, chỉ cần mặt trận Văn Hóa, nếu mình thua thì mình tiêu, hai nữa là văn hóa còn thì không bao giờ người Việt mất, vì nó là cái hồn dân tộc

NB: Ông nghĩ gì về việc ở tại đây cộng đồng người Việt đang cố gắng bảo tồn và phát huy Văn hóa Việt Nam,

09:42:LC: Đó là đường đi đúng nhất, không còn có cái nào hay hơn. Có nhiều nhóm, mạnh ai nấy làm nhưng mà làm rất là hay, rất là đúng, mà không có sự trao đổi nghĩa là nên có những buổi họp và thảo luận trao đổi những tư tưởng, những việc làm thì mới tốt được. Có nghiên cứu về văn hóa mới thấy văn hóa mình xâm lăng kinh khủng, thí dụ nguồn gốc dân tộc, nguồn gốc Văn hóa Việt Nam đều bị Hán hóa, nếu không nghiên cứu cho đảng hoàng thì sẽ bị lộn. Tôi lấy thí dụ thế này chỉ nội cái tên Việt Nam thôi, thì mọi người đều nghĩ rằng người Việt Nam là những người tầu ở phía bắc đi xuống bị đấm du mục nhà Chu nó đánh xuống phía nam lập ra nước Việt Nam, nguồn gốc dân tộc Việt Nam là tầu. Không phải, chính ra tổ tiên chúng ta từ phi châu đi lên, rồi đến địa bàn sông hồng, sông mã, sông cả tụ lại, vì sao, lúc bấy giờ biển nó rút. Bao nhiêu thấp xuống 150 thước dưới mặt biển bây giờ, thềm lục địa nó phơi ra thành ra nó là một thảm thực vật rất phong phú, nên các cụ mới ở lại đó, rồi có biến cố quan trọng là cái đột biến di truyền trở thành da vàng tóc thẳng, rồi mới đi lên sông dương tử, mới lập ra Bách Việt

NB: Thưa ông ông có thể nói về tử sách Việt Thường một chút ?

12:32:LC: Tử sách của chúng tôi thì nói cho đúng ra thì

NB: Nói mục đích và kết quả tử sách đạt được ?

12:44:LC: Khi nói như thế này, trước hết nhân vật quan trọng nhất là cụ Đào Văn Dư, nếu ai đã học trường Chu Văn An thì phải biết giáo sư Đào Văn Dư, trong đó có một giáo sư Nguyễn Anh Tuấn, tức là Thường Nhược Thủy, tùy viên văn hóa của tòa đại sứ Việt Nam ở Đài Bắc và Nhật Bản, và người nữa là Nguyễn Tuấn Hồng, chánh án tòa án đặc biệt, và ông Trương Văn Cao, bút hiệu Cao Hoài Đức, mục đích là nghiên cứu về văn hóa Việt Nam, phát triển văn hóa Việt Nam, nhiều sách đã được soạn thảo, ví dụ “ Đạo Sống Việt” còn cuốn sách đặc biệt là “ Cuộc xâm lăng Không tiếng súng” , chúng tôi cứ làm việc thầm lặng, có một website, người quản lý là ở dưới Cali, có cái đặc biệt là hầu hết chúng tôi viết bằng tay, nên có nhiều lúc chậm chạp khi lên net. Mục đích là làm việc văn hóa nhưng phải thực tế, rõ ràng, không thể lấy cổ tích và huyền thoại để mà suy luận, mà phải có khảo cổ đảng hoàng rồi mới giải mã cổ tích, huyền thoại ra nguồn gốc mình

NB: Thưa ông một câu cuối là ông nghĩ cái động lực nào thúc đẩy ông tới đây nhận lời phỏng vấn

15:35:LC: tôi thấy mục đích của các cô, nó giống mục đích của chúng tôi, nghĩa là nghiên cứu văn hóa, phong tục, từ khi dân tộc ta thuần hóa cây lúa nước, cái điều đó rõ ràng là người tầu nó gọi dòng giống mình là giao chỉ, và Lạc Việt, nó đến đã thấy mình có lúa nước, gọi là Lạc Điền chúng ta có văn hóa, có vị chỉ huy như Lạc Hầu, Lạc tướng, rồi lập quốc có Hùng Vương. Những cái đó là những cái mà cần phải nói cho thế hệ sau nó biết chúng ta là những người văn minh, chứ không phải người man di mọi rợ như tầu nó nói, tổ tiên đã bị tầu đô hộ hơn 2000 năm mà chúng ta không bị Hán hóa,

NB: Thưa ông, biết ông nhớ rất là nhiều chi tiết lịch sử, rất tiếc thời gian không cho phép, ông có điều gì ông nghĩ cần phải nói cho giới trẻ trong buổi phỏng vấn hôm nay, liên quan đến lịch sử, văn hóa của người Việt Nam?

17:28:LC: Cái giới trẻ bây giờ, có thể họ đang rất bận rộn với những việc thực tế học hành để theo kịp văn minh hiện đại. Nhưng mà rồi sau đó họ sẽ phải làm thế nào đừng quên cái gốc của mình, quên gốc là vong bản, nếu muốn không quên gốc thì phải tìm hiểu về văn hóa Việt Nam, nó là cái hồn dân tộc, nếu mất đi thì không còn là người Việt, còn lại con người, nhưng không phải là người Việt Nam. Phải đọc lịch sử, và phải hiểu về văn hoasViệt Nam, đó là truyền thống bảo vệ nòi giống của ông cha.

NB: xin cảm ơn ông đã đến để chia sẻ với hội bảo tồn văn hóa lịch sử, những chi tiết đã nói rất quý báu.